

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра економіки та підприємництва

Мерненко Сергій Володимирович

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття

ступеня вищої освіти магістр

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньо-професійною програмою «Економіка та управління підприємством»

Науковий керівник:

д-р. екон. наук, проф. Кузьменко О. Б.

Рецензент:

канд. екон. наук, доц. Черненко К. П.

Миколаїв 2020

Магістерська робота є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки та підприємництва Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Керівник роботи:

Доктор економічних наук, професор

Кузьменко Олександр Борисович

Чорноморський національний університет імені
Петра Могили

Рецензент:

Кандидат економічних наук, доцент

Черненко Катерина Петрівна

Чорноморський національний університет імені
Петра Могили

Захист відбудеться 24 лютого 2020 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-306.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У теперішній час для підвищення конкурентоспроможності підприємства у бізнес-середовищі, важливо формувати економічну безпеку, яка дозволить найефективніше використовувати наявні ресурси та постійно стимулювати підприємство до стабільного розвитку. Економічна безпека підприємства – це складний комплекс пов’язаних між собою елементів, які мають на меті встановлення такого економічного стану на підприємстві, за якого воно конкурентоспроможне, результативно використовує ресурси і свій потенціал, та може своєчасно і ефективно протистояти загрозам внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Особливо значимою є економічна безпека для сільськогосподарських підприємств, адже їх функціонування пов’язано з підвищеним рівнем ризику, а саме сезонністю, характером погодних умов, особливостями постачання сировини та інше. Економічна безпека сільськогосподарського підприємства допомагає забезпечити такий стан його господарських ресурсів, за якого воно здатне ефективно протистояти загрозам внутрішнього й зовнішнього середовища, гнучко реагувати на них, досягати цілей і завдань на основі стратегії розвитку, при цьому враховувати його географічне розташування та природно-кліматичні умови.

Для вирішення проблем виникнення економічного ризику підприємств сільськогосподарської галузі самим головним є дотримання тактики і стратегії захисту від загроз як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Тобто, менеджери підприємства повинні передбачати можливі осередки виникнення небезпеки на всіх етапах розвитку підприємства та своєчасно їх попереджувати, застосовуючи при цьому закони, теоретико-методологічні та практичні доробки з розвитку економічної безпеки на сучасному етапі. Для досягнення економічної безпеки підприємству спочатку необхідно проаналізувати вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на господарську діяльність, визначити способи і елементи її забезпечення та розробити заходи для формування економічної безпеки. Це дозволить підприємству ефективно провадити свою діяльність,

своєчасно та результативно реагувати на виникнення економічних небезпек, мати високий рівень конкурентоспроможності та збільшити свій прибуток у довгостроковій перспективі. Тому представлена тема є актуальною.

Проблематику економічної безпеки досліджувала когорта вчених, а саме Б. М. Андрушків, О. В. Ареф'єва, Г. В. Козаченко, Т. Б. Кузенко, О. О. Кучеренко, О. Ф. Мельников, С. Ф. Покропивний, Н. Й. Реверчук, О. В. Рудницька, Т. М. Соколенко та багато інших, які обґрунтували необхідність формування економічної безпеки на сільськогосподарських підприємствах, але ще залишились не повністю опрацьованими такі методи підвищення рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, як реструктуризація та збільшення рентабельності.

Об'єктом дослідження роботи є процес формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження роботи виступають теоретико-методологічні основи та практичні рекомендації формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження Метою дослідження магістерської роботи є узагальнити теоретико-методологічні основи формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, проаналізувати переваги та недоліки її формування та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення цього процесу.

Відповідно до поставленої мети сформовано завдання:

- узагальнити теоретико-методологічні основи економічної безпеки підприємств;
- оцінити стан і перспективи розвитку сільського господарства України;
- проаналізувати структуру і результати господарської діяльності сільськогосподарських підприємств;
- оцінити рівень економічної безпеки сільськогосподарських підприємств;

- розробити рекомендації, щодо шляхів підвищення економічної безпеки підприємств сільськогосподарської галузі.

Методи дослідження. При вирішенні поставлених у магістерській роботі завдань застосовувалися такі загальнонаукові методи та спеціальні методи: як композиційний аналіз – для формування теоретико-методологічних засад формування економічної безпеки підприємств, при розробці методичних рекомендацій, щодо покращення рівня економічної безпеки; індукція та дедукція, системний підхід – для обґрунтування концепції формування економічної безпеки підприємства, уточнення змісту понять «економічна безпека підприємства», «формування економічної безпеки»; фінансово-економічний аналіз – для оцінки стану економічної безпеки підприємств сільськогосподарської галузі; графічний метод – для синтезованого уявлення про процес формування економічної безпеки, його складові; метод порівняння – для встановлення подібності або відмінності між підприємствами сільського господарства; кореляційно-регресійний аналіз – при прогнозуванні потенціалу формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств; економіко-статистичний – для виявлення тенденцій, закономірностей впливу окремих чинників на формування економічної безпеки; абстрактно-логічний – для формування наукових положень, теоретичних основ, умовиводів, висновків та пропозицій; діалектичний метод – для дослідження процесів змін у процесі формування економічної безпеки підприємств; метод наукового узагальнення – для виокремлення потрібних підходів до визначення формування економічної безпеки підприємств галузі сільськогосподарського виробництва; економіко-математичне моделювання – при побудові економіко-математичної моделі взаємозв'язків формування економічної безпеки підприємств сільськогосподарської галузі.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних основ і удосконаленні практичних підходів щодо формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Основні результати полягають у наступному:

удосконалено:

- обґрунтування підвищення економічної безпеки підприємства на підставі збільшення ефективності виробництва, яке забезпечує зростання основних показників, що визначають економічну безпеку.

дістало подальшого розвитку:

- теоретичне обґрунтування поняття «формування економічної безпеки» на основі узагальнення розвитку його трактування та особливостей сучасних дефініцій;

- визначення реструктуризації підприємства, як комплексу взаємопов'язаних заходів, що забезпечують у тому числі і економічну безпеку.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в оцінці економічної безпеки сільськогосподарського підприємства ПрАТ «АГРОТОН» і виявленні найгірших показників із її складових для вжиття заходів по поліпшенню стану безпеки. Рекомендації щодо реструктуризації та збільшення ефективності можуть бути використані керівниками сільськогосподарських підприємств для підвищення економічної безпеки.

Особистий внесок здобувача. Сформульовані та обґрунтовані в роботі теоретичні узагальнення, підходи, висновки та практичні рекомендації отримані автором самостійно на підставі результатів проведеного дослідження теорії та практики економічної безпеки підприємства.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідались у Чорноморському національному університеті ім. Петра Могили на Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспект» та Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспект».

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано 2 наукові праці у фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 0,25 д.а.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається з: вступу, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків і списку використаних джерел із 85 найменувань. У тексті дипломної роботи міститься 26 таблиць і 25 рисунків. Загальний обсяг роботи 93 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи економічної безпеки підприємства» досліджено основні підходи до визначення сутності терміну «економічна безпека». В результаті аналізу виявлені розбіжності у трактуванні цього поняття та надано власне визначення.

Для визначення поняття «економічна безпека», було виокремлено декілька підходів, таких як інформаційний, ресурсний, гармонізаційний, правовий, фінансовий, стійкісний, синергетичний та захисний. Кожен з них має свої відмінності, але всі об'єднані одним, що економічна безпека – це складний комплекс взаємопов'язаних елементів. Об'єктом є такий стан економіки підприємства за якого підприємницька діяльність фірми є стабільною та ефективною, а суб'єкти – це зовнішні або внутрішні особи, які впливають на формування економічної безпеки підприємства. Для ефективного функціонування системи економічної безпеки підприємства виділяють такі принципи: принцип безперервності, законності, економічної доцільності, комплексності, координації, контролю. Було дано узагальнене визначення поняттю «формування економічної безпеки». Це набування такого стабільного економічного стану підприємства, за допомогою складного комплексу взаємопов'язаних елементів, при якому підприємство має високий рівень конкурентоспроможності, ефективно використовує свої ресурси та може вчасно і результативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі, при цьому ефективно протистоячи внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Для підтримання відповідного рівня економічної безпеки на підприємствах існує певна система, що це забезпечує (рис. 1). Незважаючи на велику кількість

визначень «система економічної безпеки», бачимо, що головним є те, що це комплекс дій, заходів або ресурсів, спрямований на захист підприємства від зовнішніх або внутрішніх загроз, та на досягнення стратегічних цілей.

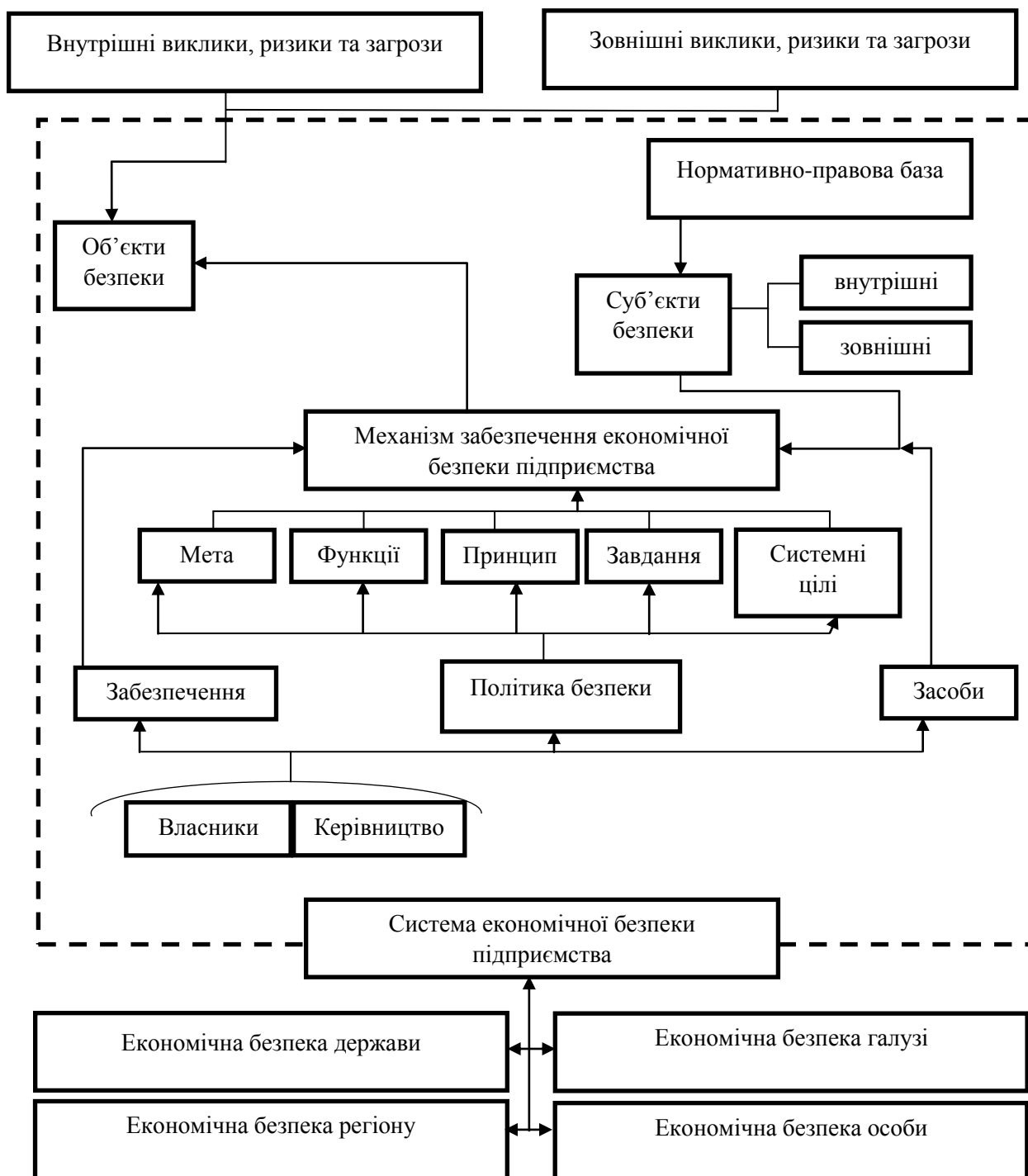

Рис. 1. Теоретична модель системи економічної безпеки підприємства

Виділяють дев'ять основних складових системи економічної безпеки на підприємстві: фінансова, інтелектуальна та кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, ринкова, зовнішньоекономічна. Підводячи підсумок, важливо зазначити, що для забезпечення належного рівня економічної безпеки варто розглядати цю економічну безпеку як багатогранну систему.

У другому розділі – «Аналіз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств» – досліджено посівні площі соняшника, кормових, зернових та зернобобових культур в Україні (рис. 2) . Засвідчено, що розмір посівних площ кормових культур постійно і поступово зменшується. Також, з 2013 по 2016 рік зменшувався обсяг площ зернових та зернобобових культур, але з 2016 він має тенденцію до зростання. Навпаки площі для вирощування соняшника, починаючи з 2007 року постійно збільшуються, що зумовлено високим попитом на внутрішньому та світовому ринках.

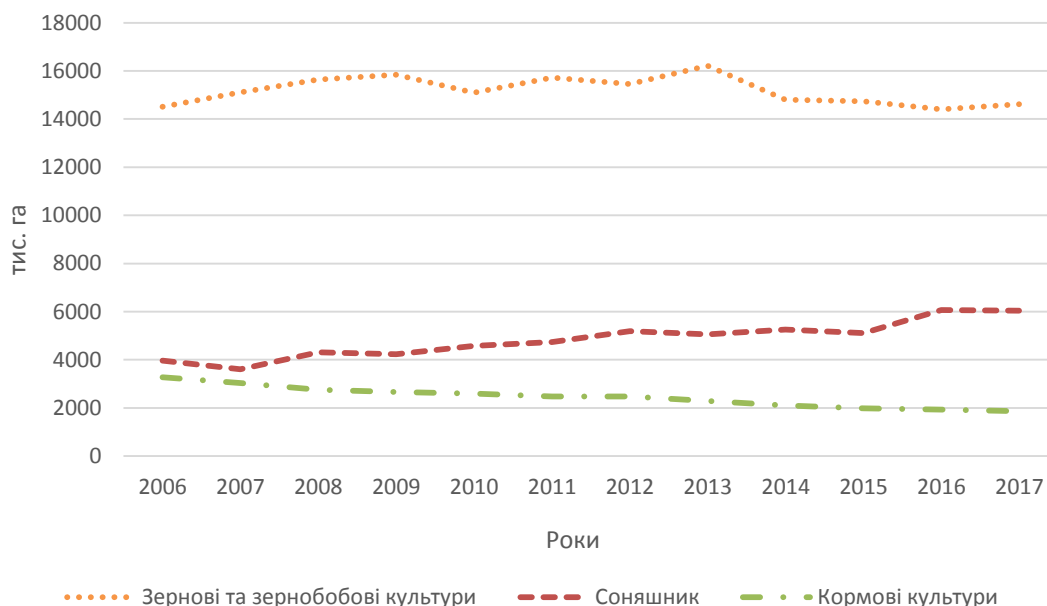

Рис. 2. Посівні площі основних культур в Україні

Аналізом виробництва основних видів продукції тваринництва встановлено тенденцію, постійного зменшення виробництва молока починаючи з 2006 року. Тенденції зміни поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні (рис. 3)

показують його постійне зменшення. Кількість великої рогатої худоби зменшувалась з 2006 року і на теперішній час складає 3682 тис. голів.

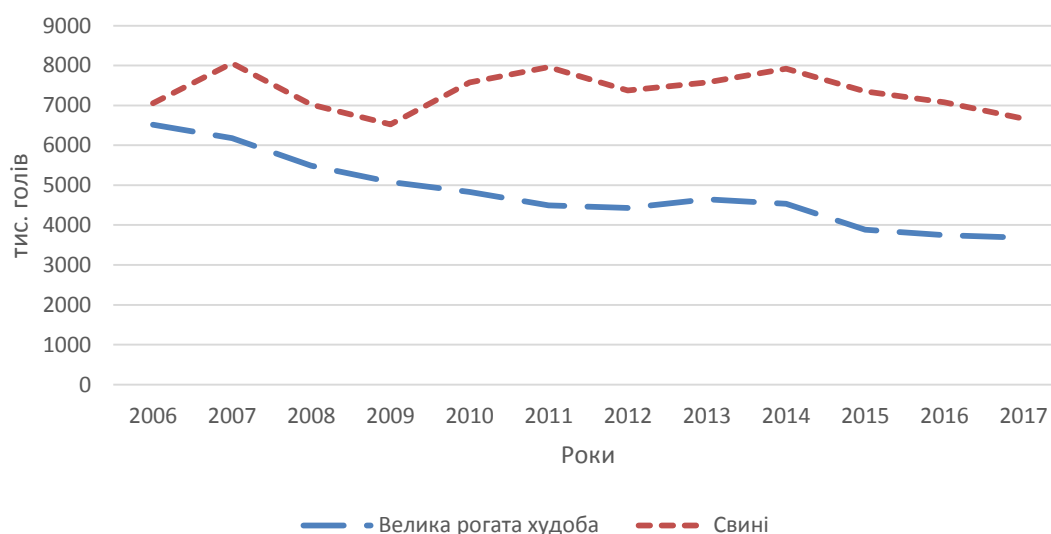

Рис. 3. Поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні

Функціонування та розвиток тваринництва в значному ступені залежить від кількості кормів та ціни на них. В результаті аналізу кореляційної залежності поголів'я сільськогосподарських тварин від посівної площі кормових культур (табл. 1) визначено, що кореляція між кількістю свиней і посівною площею кормових культур слабка. Вона складає 0,103. Це пояснюється тим, що свині годуються картоплею, фуражним зерном та спеціальними комбінованими кормами. А ось зв'язок між кількістю великої рогатої худоби і посівними площами кормових культур - 0,961. Це сильний зв'язок, що вказує на пряму залежність одного від іншого.

Таблиця 1

Кореляційна залежність кількості тварин від посівної площі кормових культур

Рік	Рогата худоба, тис. голів	Свині, тис. голів	Посівна площа кормових культур, тис. га
2006	6514,1	7052,8	3277
2007	6175,4	8055	3028
2008	5490,9	7019,9	2752

Продовження табл. 1

2009	5079	6526	2658
2010	4826,7	7576,6	2599
2011	4494,4	7960,4	2477
2012	4425,8	7373,2	2475
2013	4645,9	7576,7	2289
2014	4534	7922,2	2101
2015	3884	7350,7	1990
2016	3750,3	7079	1932
2017	3682,3	6669,1	1858
Кореляція	0,96143097	0,102792103	

В Україні сільське господарство представлене чотирма основними групами: домашні господарства, фермерські господарства, підприємства колективної власності, господарські товариства. Кожна група сільськогосподарських товаровиробників має свої особливості. Проаналізувавши дані (табл. 2) можна побачити поступове зменшення кількості сільськогосподарських підприємств: у 2017 році в порівнянні з 2013 їх стало на 3488 суб'єкта менше. Можна зробити припущення, що така тенденція пов'язана із загальнодержавними проблемами. Збільшення собівартості виробництва (вирощування культур і тварин стає все дорожче) через девальвацію гривні, нестабільний курс валют, проблеми кадрового напрямку (бракує висококваліфікованого персоналу, все більше людей покидають села і переїжджають до міста, або за кордон), фінансові труднощі, погіршення стану та якості земель.

Таблиця 2

Динаміка зміни кількості сільськогосподарських підприємств в Україні
впродовж 2013-2017 років

Показник	Роки					Відхилення (+;-) 2017/2013
	2013	2014	2015	2016	2017	
Сільськогосподарські підприємства, од	49046	46199	45379	47697	45558	- 3488
З них фермерські господарства	34168	33084	32303	33682	34137	- 31

В Україні спостерігається тенденція до розвитку великих агрохолдингів, малі підприємства поступово банкрутують і зникають. Все це відбувається через

експансивну політику агрохолдингів, порушення цінової та структурної пропорції на внутрішньому ринку країни. Розвиток цих агрохолдингів підкріплюється постійною капіталізацією їх коштів. Цей процес відбувається через перетворення частини прибутку у додатковий капітал та через залучення додаткових грошових коштів у інвесторів.

Кожна зі складових економічної безпеки є особливою і відображає специфічні аспекти роботи кожного з підрозділів підприємства. Підприємства, які працюють у галузі сільського виробництва також мають свої особливості. Для цих підприємств дуже важливу роль відіграють фінансова, ринкова, зовнішньоекономічна складова. Не на останньому місці техніко-технологічна та кадрова складові. Після оцінки рівня економічної безпеки ПрАТ «АГРОТОН» було отримано такі результати:

- фінансова – низький рівень;
- інтелектуальна та кадрова – середній рівень;
- техніко-технологічна – високий рівень;
- політико-правова та екологічна – середній рівень;
- інформаційна – високий рівень;
- силова – середній рівень.

В цілому, рівень економічної безпеки ПрАТ «АГРОТОН» складає близько 55% від 100%. Зроблено висновок, що у цього підприємства рівень економічної безпеки вище середнього.

У третьому розділі – «Шляхи підвищення економічної безпеки підприємств сільськогосподарської галузі» – досліджено основні способи підвищення рівня економічної безпеки підприємств. Це реструктуризація і підвищення ефективності виробництва.

Основними причинами реструктуризації є зменшення прибутку, конкурентоспроможності і ліквідності підприємства. Реструктуризація втілюється на підприємстві не тільки під час кризового стану, а і під час стабільності і зростання. Найпоширенішими видами реструктуризації є фінансова і

управлінська. Метою реструктуризації є забезпечення ефективного функціонування та розвиток підприємства.

Було сформоване удосконалене визначення реструктуризації підприємства – це комплекс взаємопов'язаних заходів, що включають зміни у фінансовій, інтелектуальній, кадровій, техніко-технологічній, політико-правовій, інформаційній, екологічній, ринковій та зовнішньоекономічній структурі підприємства для підтримання високого рівня конкурентоспроможності, для ефективного використання ресурсів і для вчасного реагування на зміни у бізнес-середовищі протягом усього життєвого циклу підприємства.

Головним гаслом економіки є те, що ресурси обмежені. Тому головним у процесі виробництва є їх економія та раціональне використання. Основними чинниками, що визначають ефективність виробництва є трудомісткість, матеріаломісткість, фондомісткість і фондозабезпеченість продукції. Підвищення ефективності виробництва підприємства – це всебічний розвиток усіх підсистем підприємства, що у сукупності дасть найкращий результат. Саме у взаємодії всіх аспектів і шляхів підвищення ефективності виникає найкращий результат, який допомагає підприємству вийти на новий рівень виробництва продукції.

Отже, розвиток економічної безпеки підприємств галузі сільського господарства є важливою ланкою у розвитку економіки країни в цілому.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичні узагальнення щодо економічної безпеки сільськогосподарських підприємств та практичні рекомендації по її формуванню та забезпеченню. Основними висновками і рекомендаціями є наступні:

1. На основі проведеного теоретичного узагальнення обґрунтовано поняття формування економічної безпеки як набування такого стабільного економічного стану підприємства, за допомогою складного комплексу взаємопов'язаних елементів, при якому підприємство має високий рівень

конкурентоспроможності, ефективно використовує свої ресурси та може вчасно і результативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі, при цьому ефективно протистоячи внутрішнім і зовнішнім загрозам.

2. Для підтримання відповідного рівня економічної безпеки на підприємствах існує певна система, що це забезпечує. Порівнюючи економічну безпеку і систему економічної безпеки, можемо виділити те, що сама безпека – це набування стабільного економічного стану підприємства, при якому підприємство має високий рівень конкурентоспроможності, ефективно використовує свої ресурси та може вчасно і результативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі, а система – це сукупність взаємопов'язаних елементів, які дозволяють здійснювати управління діяльністю задля досягнення такого стану.

3. За результатами оцінки стану і перспектив розвитку сільського господарства України встановлено. Починаючи з 2006 року розмір посівних площ кормових, зернових та зернобобових культур постійно зменшується, а площі для вирощування соняшника, починаючи з 2007 року постійно збільшуються, що зумовлено високим попитом на внутрішньому та світовому ринках. В тваринництві виявлено тенденцію, постійного зменшення виробництва молока починаючи з 2006 року. Тенденції зміни поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні показують його постійне зменшення. Кількість великої рогатої худоби зменшувалась з 2006 року і на теперішній час складає 3682 тис. голів. У кількості поголів'я свиней спостерігаються періодичні коливання пов'язані з циклічними кризами в галузі (наприклад криза 2008-2009 роки). Функціонування та розвиток тваринництва в значному ступені залежить від кількості кормів та ціни на них. Кореляційна залежність поголів'я сільськогосподарських тварин від посівної площі кормових культур визначила, що кореляція між кількістю свиней і посівною площею кормових культур слабка. Вона складає 0,103. Це пояснюється тим, що свині годуються картоплею, фуражним зерном та спеціальними комбінованими кормами. А ось зв'язок між кількістю великої рогатої худоби і посівними площами кормових культур - 0,961. Це сильний зв'язок, що вказує на пряму залежність одного від іншого. Рентабельність сільськогосподарської

продукції позитивна і має тенденцію до зростання. Винятком є рентабельність на продукцію тваринництва через зростання собівартості виробництва. В Україні спостерігається тенденція до розвитку великих агрохолдингів, малі підприємства поступово банкрутують і зникають. Все це відбувається через експансивну політику агрохолдингів, порушення цінової та структурної пропорції на внутрішньому ринку країни.

4. Оцінка рівня економічної безпеки ПрАТ «АГРОТОН» показала такі результати:

- фінансова складова – низький рівень;
- інтелектуальна та кадрова складова – середній рівень;
- техніко-технологічна складова – високий рівень;
- політико-правова та екологічна складова – середній рівень;
- інформаційна складова – високий рівень;
- силова складова – середній рівень.

В цілому, рівень економічної безпеки ПрАТ «АГРОТОН» складає близько 55% від 100%. Зроблено висновок, що у цього підприємства рівень економічної безпеки вище середнього.

5. Головними способами підвищення рівня економічної безпеки є реструктуризація та збільшення ефективності виробництва. Реструктуризація втілюється на підприємстві не тільки під час кризового стану, а і під час стабільності і зростання. Найпоширенішими видами реструктуризації є фінансова і управлінська. Метою реструктуризації є забезпечення ефективного функціонування та розвиток підприємства. Сформоване більш розвинуте визначення реструктуризації підприємства, як комплексу взаємопов'язаних заходів, що включають зміни у фінансовій, інтелектуальній, кадровій, техніко-технологічній, політико-правовій, інформаційній, екологічній, ринковій та зовнішньоекономічній структурі підприємства для підтримання високого рівня конкурентоспроможності, для ефективного використання ресурсів і для вчасного реагування на зміни у бізнес-середовищі протягом усього життєвого циклу підприємства. Підвищення ефективності виробництва підприємства – це

застосування комплексу усіх способів зменшення витрат та збільшення обсягу виробництва. Саме у взаємодії всіх аспектів і шляхів підвищення ефективності покращуються основні показники які застосовуються при оцінці економічної безпеки підприємства.

6. Однією із проблем розвитку аграрної галузі України є недостатній рівень економічної безпеки підприємств та небажання їх власників враховувати цю проблему при управлінні сільськогосподарським підприємством. Підприємці аграрної галузі не звертають увагу на появу великої кількості загроз внутрішнього та зовнішнього середовищ, що напряму впливають на рівень економічної безпеки підприємств. Ці загрози дестабілізують діяльність сільськогосподарських підприємств і не дають змоги ефективно та самостійно забезпечувати економічну безпеку. Тому для ефективного розвитку галузі у ринковому середовищі потрібне системне дослідження та запропонування шляхів вдосконалення системи економічної безпеки підприємств.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Мерненко С. В, Кузьменко О. Б. Стан, проблеми та напрямки розвитку сільського господарства України/ С. В. Мерненко, О. Б. Кузьменко// Наукові праці студентів. Науковий журнал ЧНУ ім. Петра Могили. Серія «Економіка». – Миколаїв: 2019.

2. Мерненко С. В., Кузьменко О. Б. Структура, проблеми та напрями розвитку сільськогосподарських підприємств України/ С. В. Мерненко, О. Б. Кузьменко// Наукові праці студентів. Науковий журнал ЧНУ ім. Петра Могили. Серія «Економіка». – Миколаїв: 2020.

3. Участь у XXI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». Миколаїв, листопад 2018 р. з друком тез: Мерненко С. В. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств// XXI Всеукраїнська науково-методична конференція «Могилянські

читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». – Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв: 2018 р.

4. Участь у XXII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». Миколаїв: 11-16 листопада 2019 р. з друком тез: Мерненко С. В. Реструктуризація підприємств для підвищення рівня економічної безпеки// XXII Всеукраїнська науково-методична конференція «Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». – Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв: 2019 р.

АНОТАЦІЯ

Мерненко С. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – , 2020.

Досліджено сучасний стан сільського господарства України. Проаналізовано кількість посівних площ різних культур та кількість поголів'я сільськогосподарських тварин. Розглянуто різноманітні фактори, що впливають на сільське господарство України. Проведена кореляція виробництва сільськогосподарської продукції та факторів, що впливають на нього найбільше. Визначено причини нестабільності виробництва продукції у АПК України, досліджена структура сільськогосподарських підприємств України. Проаналізована динаміка змін кількості різних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств в Україні впродовж 2013-2017 років. Розглянуто фактори, що змінюють структуру сільськогосподарських підприємств України. Проведено аналіз галузі за допомогою моделі п'яти сил Портера, оцінено рівень економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, надано

рекомендації, щодо шляхів підвищення економічної безпеки підприємств сільськогосподарської галузі.

Ключові поняття: сільське господарство, АПК, напрями розвитку сільського господарства, виробництво, тваринництво, рослинництво, агрохолдинг, холдингізація, реструктуризація, економічна безпека підприємства, ефективність виробництва.

SUMMARY

Mernenko S. Economic security of agricultural enterprises. - Manuscript.

Research on achievement of Master Degree on speciality 076 «Entrepreneurship, trade and stock-taking activities» - 2020.

The current state of agriculture in Ukraine is studied. The number of sown areas of various crops and the number of livestock of farm animals was analyzed. Various factors affecting the agriculture of Ukraine are considered. The correlation of agricultural production and the factors that affect it the most is carried out. The reasons for the instability of production in the agro-industrial complex of Ukraine are determined, and the structure of agricultural enterprises in Ukraine is studied. The dynamics of changes in the number of different organizational and legal forms of agricultural enterprises in Ukraine during 2013-2017 is analyzed. Factors that change the structure of agricultural enterprises in Ukraine are considered. The industry was analyzed using the porter five forces model, the level of economic security of agricultural enterprises was evaluated, and recommendations were made on ways to improve the economic security of agricultural enterprises.

Key words: agriculture, agro-industrial complex, directions of development of agriculture, production, animal husbandry, crop production, agricultural holding, holdingizatsiya, restructuring, economic security of the enterprise, production efficiency.